

मैत्रावरुणर्वसिष्ठः। १, ३ वायुः, २, ४-७ इन्द्रवायू। त्रिष्टुप्।

कुविदङ्ग नमसा ये वृधासः पुरा देवा अनवद्यास आसन्।

ते वायवे मनवे बाधितायावासयन्नुषसं सूर्येण ॥ ७.०९१.०१

कुवित्- बहुशः। अङ्ग- क्षिप्रम्। नमसा- नमस्कारेण। ये। वृधासः- वृद्धाः। पुरा। देवाः। अनवद्यासः- अपापाः। आसन्- अभवन्। ते। वायवे- प्राणाय। बाधिताय मनवे- बाधायुक्तमनुष्यार्थम्। सूर्येण उषसमवासयन् ॥१॥

उशन्ता दूता न दभाय गोपा मासश्च पाथः शरदश्च पूर्वीः।

इन्द्रवायू सुष्टुतिर्वीमियाना मार्वीकमीदृ सुवितं च नव्यम् ॥ ७.०९१.०२

उशन्ता- कामयमानौ। दूता- दूतौ। गोपा- गोप्तारौ। न। दभाय- हिंसायै भवतम्। मासश्च- मासांश्च। पूर्वीः शरदश्च- संवत्सरांश्च। पाथः- रक्षतम्। इन्द्रवायू। सुष्टुतिः- शोभनस्तुतिः। वाम्- युवाम्। इयाना- गच्छन्ती। मार्वीकम्- सुखम्। नव्यम्- अभिनवम्। सुवितम्- सुष्टु प्राप्तव्यं च। ईदृ- याचते ॥२॥

पीवोअन्नाँ रयिवृधः सुमेधाः श्वेतः सिषक्ति नियुतामभिथ्रीः।

ते वायवे समनसो वि तस्थुर्विश्वेन्नरः स्वपत्यानि चक्रुः ॥ ७.०९१.०३

पीवोअन्नान्- पुष्टिहव्यदान्। रयिवृधः- दानवर्धकान्। सुमेधाः- सुप्राज्ञः। श्वेतः- शुभ्रः। नियुताम्- प्राणवडवानाम्। अभिथ्रीः- आश्रयभूतो वायुः। सिषक्ति- सेवते। ते- अमी। वायवे- प्राणदेवाय। समनसः- सहृदयाः। वि तस्थुः- उपासते। विश्वा- सर्वे। नरः- मनुष्याः। स्वपत्यानि- शोभनकर्माणि। चक्रुः- अकुर्वन् ॥३॥

यावत्तरस्तन्वो३ यावदोजो यावन्नरश्चक्षसा दीध्यानाः।

शुचिं सोमं शुचिपा पातमस्मे इन्द्रवायू सदतं बर्हिरेदम् ॥ ७.०९१.०४

इन्द्रवायू । यावत् । तन्वः- देहस्य । तरः- वेगः । यावत् । ओजः- बलम् । यावत् । नरः- नेतारः ।
चक्षसा- ज्ञानेन । दीध्यानाः- दीप्यमानाः । तावत् । शुचिपा- रसानुभवकरौ । शुचिम्- पवित्रम् ।
सोमम्- रसम् । पातम्- अनुभवतम् । इदम्- एतत् । बर्हिः- दर्भासनं चित्तासनं वा । सदतम्-
उपविशतम् ॥४॥

नियुवाना नियुतः स्पर्हवीरा इन्द्रवायू सरथं यातमर्वाक् ।

इदं हि वां प्रभृतं मध्वो अग्रमधं प्रीणाना वि मुमुक्तमस्मे ॥ ७.०९१.०५

स्पर्हवीराः- स्पृहणीयवीरान् । नियुतः- प्राणाश्वान् । सरथम्- समाने रथे । नियुवाना- मिश्रयन्तौ ।
इन्द्रवायू । अर्वाक्- अस्मदभिमुखम् । यातम्- आगच्छतम् । इदम्- एतत् । हि- खलु । वाम्-
युवयोः । मध्वो अग्रम्- रसः । प्रभृतम्- धृतः । अध- अथ । प्रीणाना- प्रीयमाणौ । अस्मे-
अस्मभ्यम् । वि मुमुक्तम्- विमोचयतम् ॥५॥

या वां शतं नियुतो याः सहस्रमिन्द्रवायू विश्ववाराः सचन्ते ।

आभिर्यातं सुविदत्राभिरर्वाक्पातं नरा प्रतिभृतस्य मध्वः ॥ ७.०९१.०६

याः । वाम्- युवयोः । शतं सहस्रम्- अनन्ताः । नियुतः- प्राणवडवाः । विश्ववाराः- सर्वैर्वरणीयाः ।
इन्द्रवायू । सचन्ते । आभिः । सुविदत्राभिः- शोभनप्रदाभिः । अर्वाक्- अस्मदभिमुखम् । यातम्-
आगच्छतम् । प्रतिभृतस्य- सुधृतम् । मध्वः- मधुरं रसम् । नरा- नेतारौ । पातम्- अनुभवतम् ॥६॥

अर्वन्तो न श्रवसो भिक्षमाणा इन्द्रवायू सुष्टुतिभिर्वसिष्ठाः ।

वाजयन्तः स्वर्वसे हुवेम यूयं पात स्वस्तिभिः सदा नः ॥ ७.०९१.०७

पूर्वं व्याख्यातम् ॥७॥